

Pred zimo dobro ukoreninjene

POZNO POLETJE IN ZGODNJA JESEN STA ČAS, KO SO TRAJNICE V POLNEM RAZRASTU IN JIH LAHKO OBČUDUJEMO V VSEJ NJIHОВI RAZKOŠNOSTI. SEPTEMBER IN OKTOBER STA MESECA, KI STA ZELO PRIMERNA ZA SAJENJE IN PRESAJANJE TRAJNIC. V NASPROTJU S SAJENJEM SPOMLADI, KO ŠELE POČASI ZAČENJAJO ODGANJATI IN SI LE TEŽKO PREDSTAVLJAMO, KAJ BO ZRASLO IZ RASTLINE V LONČKU, SO ZDAJ TRAJNICE V LONČKIH RAZRAŠČENE IN DOBRO KAŽEJO SVOJE LASTNOSTI.

Tako jim laže najdemo pravo mesto na vrtu in imamo pozneje manj dela s presajanjem, ko ugotovimo, da smo združili rastline, ki se po videzu in obliki ne ujemajo najbolje. Jeseni je zemlja topla, kar pomeni, da se bodo na novo posajene rastline hitro ukoreninile in do zime že razvile koreninski sistem. Tako bodo spomladi lahko bujno odgnale in se do poletja lepo razrasle. Naslednja prednost jesenskega sajenja je ta, da je zdaj več dežja in je zemlja dovolj vlažna, da rastlin, razen takoj po sajenju, ni treba dodatno zalivati.

GLAVNA PRAVILA IZBIRANJA

Preden se lotimo izbire in sajenja trajnic, je priporočljivo, da dobro razmislimo, katere in na kakšno mesto jih bomo posadili. Za osvežitev ponovimo nekaj osnovnih pravil pri izbiri. Trajnico moramo vedno gledati v celoti, ne samo kot cvetočo rastlino, pri kateri je pomemben le cvet.

Postaviti si moramo več vprašanj. Najprej je pomembno, kakšno je rastišče. Na napačno mesto posajena rastlina ne bo uspela. Šele z izdatno človekovo pomočjo si bo malo opomogla. A preveč dela ni naš namen. Pomembno je, kakšna je zemlja, osončenost rastišča in preskrba z vodo. Z odgovori na ta osnovna vprašanja zožimo začetni izbor trajnic. Potem se začnemo spraševati po obliki in višini rasti ter o videzu posamezne vrste čez vso rastno sezono. Tako je pomembno, kdaj in kako rastlina spomladi odžene (nekateri, npr. hermelička, so lepe od zgodnje pomladi, ko začnejo odganjati mladi poganjki, do takrat, ko sneg polomi njihova posušena stebela in

cvetove), kakšni so listi, koliko časa cveti, kakšen je njen videz po cvetenju, ali se listi jeseni lepo obarvajo, kako jeseni odmre ali morda ostane posušena na vrtu čez zimo. Šele potem se začnemo spraševati po času cvetenja, barvi in obliki cvetov ter barvi in obliki listov.

Pri izbiri trajnic je pomembno tudi to, da so rastline zdrave in čim manj občutljive na bolezni in škodljivce ter da hkrati privabljajo koristne žuželke, nekatere celo ptice.

Ker v naravi ni ostrih ločnic in trdnih pravil, moramo upoštevati, da se lahko ista rastlina v različnih razmerah obnaša precej različno.

LASTNOSTI TRPEŽNIH TRAJNIC

V zvezi s trajnicami velikokrat uporabljamo izraz trpežne trajnice. V nadaljevanju bomo poskušali povzeti njihove glavne lastnosti:

- Živijo pet let in več: potonika denimo ostane na istem mestu po več deset let,

JESENSKO SAJENJE TRAJNIC

medtem ko kratko živeča trajnica dlakava lučca lahko propade že po treh letih.

- Pomembno je, da so prezimno trdne.
- Odporne morajo biti na morebitne večje spremembe temperature in vlažnosti.
- Trpežnih trajnic ni treba stalno deliti.
- Pri njih ni treba odstranjevati odcvetelih cvetov.
- Za lepo rast ne potrebujejo opore.
- Odporne so na bolezni.
- Ni jih treba kar naprej striči, da bi ohranile lepe liste in lepo obliko rasti.
- Niso agresivne rasti – to je še zlasti pomembno, kadar urejamo gredo z različnimi trajnicami, na kateri lahko preveč agresivna trajnica zamori druge.
- Ni jih treba ves čas dognojevati.

PRIPRAVA RASTIŠČA

Pravilna priprava rastišča je zelo pomembna za njihovo rast in razvoj. V prvem obdobju je priporočljivo, da zemljo pregledamo in ugotovimo njeno strukturo, vrednost pH, vsebnost organskih snovi, vsebnost posameznih elementov, kot so fosfor, kalij in drugi. Z analizo lahko ugotovimo, kaj zemlji manjka, kako in s čim jo lahko izboljšamo.

1. POZNO POLETJE IN ZGODNJA JESEN STA ČAS, KO SO TRAJNICE V POLNEM RAZRASTU IN JIH LAHKO OBČUDUJEMO V VSEJ NJIHOVI RAZKOŠNOSTI. SEPTEMBER IN OKTOBER STA TUDI MESECA, KI STA ZELO PRIMERNA ZA SAJENJE IN PRESAJANJE TRAJNIC.

2. ZA LEPO RAST JE KLJUČNEGA POMENA DOBRA PRIPRAVA ZEMLJE, KI JO MORAMO PRED SAJENJEM OČISTITI PLEVELA, SAJ SE TAKO IZOGNEMO ZAMUDNEMU PLETJU. TO JE POSEBNO POMEMBNO NA JAVNIH POVRŠINAH, KOT JE GREDA NA FOTOGRAFIJI.

Pri trajnicah je zelo pomembno, da so tla odcedna. Pozimi jih namreč veliko propade zaradi prevelike mokrote. Če je zemlja preveč ilovnata, ji bo treba dodati čim več organskega materiala, kot so kompost, uležan gnoj, šota, pa tudi pesek. Organski material namreč močno izboljša fizikalne, kemične in biološke lastnosti zemlje. Vse te snovi v ilovnatih tleh povečujejo zračnost in izboljšujejo njeno strukturo, v peščenih tleh pa povečujejo vlažnost in sposobnost zadrževanja hranilnih snovi. Z dodajanjem organskega materiala se poveča tudi število mikroorganizmov in deževnikov, tako pridobimo biološko aktivno snov. Organski material naj ne ostane na površini. Priporočljivo ga je malo vkopati.

**Nova knjiga
Jesperja Juula**

**To sem jaz!
Kdo si pa ti?**

O bližini, spoštovanju in mejah
med odraslimi in otroki

Manjila pis
☎ 04 5320 210
✉ manjila@didakta.si
🌐 zabavna.didakta.si

DIDAKTA
Prijatelj otroškega sveta

**FAMILY LAB SLOVENIJA VABI NA
PREDAVANJE JESPERJA JUULA,
KI BO JUTRI (18.9.) OB 18.00 URI
NA VIŠOKI ŠOLI ZA ZDRAVSTVO
(Poljanska c. 26a, Ljubljana).**

3. TRAJNICE SADIMO V SKUPINAH, PO VEČ ENAKIH SKUPAJ. LE TAKO DOSEŽEMO PRAVI UČINEK. NA FOTOGRAFIJI JE BEL AMERIŠKI SLAMNIK V DRUŽBI PEROVSKIJE.

4. TRAJNICE NA GREDI NAJ IMAJO PODOBNE EKOLOŠKE POTREBE. DRUŽIMO JIH PO OBLIKI RASTI, BARVI IN OBLIKI LISTOV, GLEDE NA VIŠINO TER PO BARVI, OBLIKI CVETOV IN ČASU CVETENJA.

5. NA GREDE S TRAJNICAMI SADIMO TUDI ČEBULNICE. OD ZGODAJ SPOMLADI CVETOČIH ŽAFRANOV DO POLETI CVETOČIH OKRASNIH LUKOV (NA FOTOGRAFIJI). TAKO LAHKO DOSEŽEMO CVETENJE NA GREDI S TRAJNICAMI OD ZGODNJE POMLADI DO POZNE JESENI.

6. PREDEN TRAJNICE POSADIMO, JIH ZALIJEMO, KO SO ŠE V LONČKIH, TAKO DA JE GRUDA DOBRO NAMOČENA, POTEM JIH IZLONČIMO IN RAZPOREDIMO PO GREDI. PRI TEM JE ZELO POMEMBNO, DA UPOŠTEVAMO PRAVILNE RAZDALJE MED POSAMEZNIMI RASTLINAMI.

Preden začnemo saditi trajnice, moramo poskrbeti, da je zemlja temeljito očiščena plevela. Bolj kot uporaba totalnih herbicidov so zaželeni ekološki ukrepi. Plevela se učinkovito znebimo, če površino, ki je namenjena za gredo s trajnicami, prekrijemo s črno folijo in jo pustimo v dobi rasti kakšnih šest mesecev, da propadejo tudi korenine plevela in večina semena. V tujini trajnice velikokrat sadijo kar v sterilno zemljo, vsaj na večjih površinah. Ugotovili so namreč, da je veliko ugodnejši nakup ste-

rilne zemlje, saj se tako izognemo zamudnemu pletju v naslednjih letih.

IZBOR KAKOVOSTNIH SADIK

Ko smo grede pripravili in izbrali trajnice, nam ostane še izbor sadik v vrtnariji ali vrtnem centru. Kupujemo le kakovostne, trpežne in po možnosti domače sadike, saj praviloma bolje prenesejo zimo in težka tla kot v šotnih substratih gojene uvožene rastline. Pazimo tudi, da pri jesenskem sajenju ne kupujemo pregnojnih in kot enoletnice gojenih trajnic. Te so zaradi strogo nadzorovanega gojenja in pregnojenosti v rastlinjakih sicer zelo lepega in košatega videza, niso pa trpežne in utrjene za rast na prostem in bodo zelo težko preživele zimo. Pri gojenju ne pretiravamo s količino gnojil in dognojevanjem, ker to pri trajnicah, ki so namenjene predvsem za jesensko sajenje na prosto, ni potrebno.

SAJENJE GRED S TRAJNICAMI

Preden rastline posadimo, jih zalijemo, ko so še v lončkih, tako da je gruda dobro namočena, potem jih izlončimo in razporedimo po gredi. Zelo pomembno je, da presodimo primerne razdalje med njimi. Količna je pravilna razdalja med posameznimi rastlinami, je v bistvu zelo težko reči vna-

prej, saj se lahko ista rastlina na dveh različnih rastiščih drugače razrašča. Nekje bo dosegla 40 cm v premeru, drugje le 30 cm. Kako gosto sadimo, je odvisno tudi od tega, ali želimo takojšen učinek ali lahko počakamo nekaj let, da se rastline zgostijo. Za čim boljše presojo so potrebne izkušnje, osnovno znanje in upoštevanje namena.

Ko sadimo, moramo imeti pred očmi končno velikost rastline. Vsekakor lahko trajnice sadimo 'malo bolj skupaj' ali 'malo bolj narazen'. Pri 'malo bolj skupaj' se prazni prostori med njimi hitreje zapolnijo in je zato manj pletja, vendar moramo rastline po dveh, treh letih že razsajati. Vsekakor pa je razsajevanje manj naporno kot na primer pletje.

Ko trajnice posadimo na gredo, jih temeljito zalijemo in gredo prekrijemo z zastirkjo. Priporočljivo je drobno mletje lubje, ki ga nasujemo do pet centimetrov na debelo. Poskrbimo, da z zastirkjo ne prekrijemo sredice rastlin, ker nekatere potem preprosto ne odženejo. Z lubjem ne prekrivamo gred s pokrovnimi rastlinami, saj se ne bi lepo razraščale. Pri poznejšem zalivanju pazimo, da se zemlja nikoli čisto ne izsuši, priporočljivo pa je, da je pred zimo vedno malo vlažna.

**BESEDILO IN FOTOGRAFIJE
BERNARDA STRGAR**